

Dnr KS 2017/77

§ 105 Remiss: Tydligare regler för små avloppsanläggningar

Sammanfattning

Regeringen har gett Haninge kommun möjlighet att lämna synpunkter på HaV:s rapport ”Tydligare regler för små avloppsanläggningar” med tillhörande konsekvensanalys ”Konsekvensutredning av förslag på nya regler för små avloppsanläggningar”. Remissvar ska ha kommit in till Miljö- och energidepartementet senast 2017-05-01.

Förslaget till tydligare regler för små avloppsanläggningar har av kommunstyrelseförvaltningen remitterats till Södertörns Miljö- och Hälsoskyddsförbund (SMOHF). Förbundet ställer sig positiva till författningsförslaget för avloppsanläggningar t o m 200 p.e. och gör bedömningen att det kommer ge tydligare regler för fastighetsägare/verksamhetsutövare, bransch och tillsynsmyndighet om vilka regler som gäller för små avloppsanläggningar. Förbundet har vidare anfört att ett utpekande av områden som är känsliga för utsläpp av toalettavloppsvatten bör göras av en regional myndighet i samråd med kommunerna, att det behövs vägledning som komplement till de nya författningsreglerna, samt att fler incitament än författningsregler behövs för att öka åtgärdstakten för små avloppsanläggningar.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget om tydligare regler för små avloppsanläggningar. Förslaget bedöms öka förutsättningarna för att regelverket ska bli tydligt för fastighetsägare/verksamhetsutövare, bransch och tillsynsmyndigheter. Det är angeläget att författningsreglerna börjar gälla så snart som möjligt. Det är vidare positivt att en vägledning tas fram som komplement till författningsreglerna. Det är bland annat önskvärt med en vägledning om beräkning av belastning för större anläggningar dimensionerade för 51-200 personekvivalenter (p.e.), samt vägledning om toaletter som inte är vattenspolande då hanteringen av avfallet från dessa är en viktig del för att minska näringsläckage till recipienter. Förvaltningen delar HaV:s bedömning om att det behövs fler incitament än

författningsregler, exempelvis ekonomiska incitament, för att öka på åtgärdstakten för små avloppsanläggningar.

Nedan följer synpunkter på de enskilda förslagen till ny författningstext:

Definitioner

Under definitionen av vad som utgör en avloppsanläggning kan även olika filtertekniker, så kallade grävattenfilter, läggas till.

16 §

Paragrafen kan bli svår att tillämpa med en strikt gräns och det är oklart varför en sådan gräns skulle dras vid just 50 p.e. Även de anläggningar som är i spannet 51-200 p.e. bör därför dimensioneras för minst 5 åretruntboende personer per hushåll. Eftersom tillsynsmyndigheten alltid ska göra en enskild bedömning i varje ärende kan en sådan bedömning utvisa om en anläggning kan dimensioneras lägre än de 5 p.e. per hushåll som gäller generellt.

16 a §

Formuleringen ”mer än obetydlig risk” riskerar att skapa en otydlig gräns. ”En avloppsanläggning får inte medföra risk för smitta i dricksvatten” skulle kunna vara en tydligare formulering.

16 d §

Motiven till paragrafen behöver förtydligas i fråga om vad som avses med en mindre verksamhet, samt varför någon annan bedömning med avseende på BOD ska göras i dessa fall.

X § Tillsynsbestämmelse, kontroll efter installation

Förslaget innebär att ett externt organ ska kontrollera inrättade anläggningar 12-24 månader efter att de har tagits i bruk. Att bygga upp denna nya bransch med företag som är ackrediterade att utföra denna kontroll tar tid. Det behöver förtydligas i övergångsbestämmelser hur detta ska hanteras från att förordningen vunnit laga kraft till att dessa företag finns på plats. Särskilt då en miljöstraffavgift ska knytas till paragrafen.

Y § Tillsynsbestämmelse, kontinuerlig kontroll

Det framgår inte om service, underhåll och kontroll även får utföras av kontrollorgan av typen A och B. Om så är fallet så behöver detta förtydligas.

Z § Utpekande av områden som är känsliga för utsläpp av toalettavloppsvatten

Det är positivt att områden som är känsliga för utsläpp av toalettavloppsvatten pekas ut med hjälp av ett nationellt bedömningsunderlag. Kommunstyrelseförvaltningen förordar att utpekandet görs av en regional myndighet då en sådan har bättre överblick och möjlighet att samordna underlag för hela avrinningsområden som berör flera kommuner. För att ta tillvara den lokala kunskap om markförutsättningar, vattenmiljöer och belastning som finns hos kommunerna är det mycket viktigt att kommunerna ges möjlighet till aktivt deltagande i utpekandeprocessen.

Underlag för beslut

- Remissiv från Miljö- och energidepartementet 2017-01-27.
- HaV:s rapport ”Tydligare regler för små avloppsanläggningar” 2016-09-09.
<https://www.havochvatten.se/download/18.7bb4ad22156f6eab616764d4/1473417691035/forfattningsforslag-for+avloppsanlaggningar-20160909.pdf>
- HaV:s rapport ”Konsekvensutredning av förslag på nya regler för små avloppsanläggningar” 2016-10-31.
<https://www.havochvatten.se/download/18.16c4dbac15817a9551e12e2c/1477927928483/konsekvensutredning-forslag-pa-nya-regler-for-sma-avlopp.pdf>
- Remissyttrande från Södertörns Miljö- och hälsoskyddsförbund 2017-03-02.

Kommunrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar

1. Kommunstyrelseförvaltningens yttrande utgör Haninge kommuns remissvar.

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar

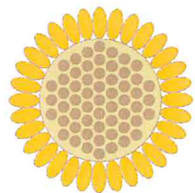
1. Kommunstyrelseförvaltningens yttrande utgör Haninge kommuns remissvar.

Expedieras: Akt

För verkställighet: KSF

För kännedom: Miljö- och energidepartementet, SMOHF

SÖDERTÖRNS
MILJÖ- & HÄLSO-
SKYDDSFÖRBUND

Sid 1 (6)

Datum: 2017-03-02

Dnr: 2017-402-2

Handläggare: Stefan Engblom
Tel: 08-606 93 34

Haninge Kommun
Kommunstyrelseförvaltningen
13681 Haninge

Remissyttrande – Havs och vattenmyndighetens rapport Tydligare regler för små avloppsanläggningar

Beslut

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund beslutar att lämna följande yttrande:

1. Förbundet ställer sig positiva till författningsförslaget för avloppsanläggningar t o m 200 pe.
2. Förbundet lämnar följande synpunkter på förslaget.

Haninge Kommun har skickat Miljö- och energidepartementets remiss ”Tydligare regler för små avloppsanläggningar. Författningsförslag för avloppsanläggningar upp t o m 200 pe” till Södertörns miljö och hälsoskyddsförbund för yttrande. Haninge kommun önskar svar senast 10 mars 2017.

Sammanfattning av förbundets synpunkter

- Förbundet ställer sig mycket positiv till att förslaget om tydligare regler för små avloppsanläggningar. Det kommer öka förutsättningarna för en tydlighet hos både fastighetsägare/verksamhetsutövare, bransch som hos tillsynsmyndigheten vilka regler som gäller för små avloppsanläggningar. Det är angeläget att författningsreglerna börjar gälla så snart som möjligt.
- Det är positivt att områden som är känsliga för utsläpp av toalettavloppsvatten pekas ut med hjälp av ett nationellt bedömningsunderlag. Förbundet anser att det är viktigt att utpekandet av området sker av en regional myndighet då dessa har en vidare blick över hel området. Vissa känsliga områden kan sträcka sig över flera kommuner.
- Det är positivt att som komplement till författningsreglerna tas fram en vägledning. Det är bland annat önskvärt att få en vägledning om hur man ska beräkna belastningen för större anläggningar, 51-200 pe samt en bra vägledning för toaletter som inte är vattenspolande, då hanteringen av avfallet till dessa är en viktig del för att minska näringsläckage till recipienter.
- Förbundet håller med HaV att det fler incitament än författningsregler behövs för att öka på åtgärdastakten för små avlopp, exempelvis ekonomiskt incitament.

Bakgrund

I december 2012 fick Havs- och vattenmyndigheten ett regeringsuppdrag som bland annat innebar att man tillsammans med Boverket skulle se över regelverket, ta fram kostnadseffektiva författningsförslag för små avloppsanläggningar och föreslå andra styrmedel för att öka åtgärdstakten. HaV:s slutrapportering (Havs- och vattenmyndighetens rapportering, 2013) lämnades till regeringen i september 2013. Regeringen skickade sedan rapporten på remiss. Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund var bl a en av instanserna som yttrande sig över det förslaget.

Det föreskriftsförslag som ingick i rapporten har därefter reviderats och bearbetats efter remissinstansernas synpunkter men även utefter ny kunskap och utveckling som skett inom området sedan 2013. Under våren 2016 skickade HaV ut ett omarbetat förslag till en referensgrupp. Synpunkterna som inkommit har sedan beaktats och förslaget bearbetats.

Även i vattenmyndigheternas åtgärdsprogram för 2009-2015 (Vattenmyndigheten Västerhavet vid Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 2010) finns en åtgärd riktad till den centrala tillsynsväglingsmyndigheten som innebär att föreskrifter och/eller andra styrmedel ska utvecklas så att utsläppen av kväve och fosfor från små avloppsanläggningar reduceras till de ytvattenförekomster som inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå, god ekologisk status på grund av övergödning. I förslaget till nytt åtgärdsprogram för 2015-2021 kvarstår åtgärden.

I denna rapport lämnas ett författningsförslag som innebär ändringar av befintliga bestämmelser i FMH samt förslag på kompletterande bestämmelser för små avloppsanläggningar (dimensionerade för upp t.o.m. 200 pe.).

Problembeskrivning

Det finns nära en miljon (960 000) fastigheter i Sverige utan anslutning till kommunalt avlopp, varav cirka 700 000 har vattentoalett. Många anläggningar saknar egentlig rening, är felplacerade eller fungerar inte som avsett. Det stora antalet små anläggningar med bristfällig rening medför att de utgör en betydande källa till övergödningen av våra sjöar, hav och vattendrag, samt att de riskerar att förorena dricksvatten och badvatten. Åtgärdstakten för små avloppsanläggningar är låg vilket innebär att det blir allt fler anläggningar som blir äldre och sämre. Regelverket är splittrat, finns i olika lagstiftningar och är öppet för tolkningar, vilket inte gynnar effektivitet och samsyn mellan kommunerna. Andra viktiga aspekter är hushållning med naturresurser, återföring av näringsämnen och hur känslig olika tekniker är för störning och utebliven skötsel. Man måste också beakta vad som är praktiskt möjligt och ekonomiskt rimligt för en enskild fastighetsägare.

Enligt den senaste beräkningen står de små avloppsanläggningarna för nästan lika mycket utsläpp av fosfor till haven (15 %) som de större kommunala reningsverken (18 %) (Havs- och vattenmyndigheten, 2016). I beräkningarna har man dock inte tagit hänsyn till att en del av den fosfor som släpps ut, från framförallt de markbaserade anläggningarna, fastnar i marken på vägen mot havet (retention). Det är svårt att bedöma belastningen då det saknas fullständiga uppgifter om antalet anläggningar, vilken teknik de har, var de ligger men även att en vedertagen metod att beräkna retention saknas. Små avloppsanläggningar kan även ha stor påverkan lokalt. Risk finns att dåligt placerade eller dåligt fungerande avloppsanläggningar kan förorena både

dricksvattentäkter och badvatten med smittämnen men också att utsläpp av näringsämnen ger lokala övergödningseffekter. Störst påverkan, både nationellt och lokalt, kommer från de anläggningar som bara har slamavskiljare, och saknar någon egentlig rening. Dessa motsvarar minst 26 % av det totala antalet avloppsanläggningar med vattentoalett ansluten i Sverige (SMED, 2015).

I slutrapporteringen av regeringsuppdraget anges att åtgärdstakten är ca 1-2 % men att den skulle behöva nå upp till 5 % för att vara hållbar på lång sikt (Havs- och vattenmyndighetens rapportering, 2013). Enligt uppgifter från branschen har takten ökat till närmare 3 % de senaste tre åren (Alm, 2016). Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund har som mål att åtgärdstakten i våra tre kommuner ska vara 5 %.

Målsättning med författningsförslaget

Målsättningen med detta författningsförslag är att:

- samla och förtydliga regelverket kring små avlopp för att minska oklarheter i tillämpningen
- öka rättssäkerheten, samsynen och effektiviteten i kommunernas arbete med prövning och tillsyn
- öka förutsägbarheten för fastighetsägaren om vilka reningskrav som kommer att ställas
- säkerställa avloppsanläggningarnas funktion

HaV förväntade effekter av de nya reglerna

- ökar samsynen mellan de kommunala prövningsmyndigheterna
- minskar osäkerheten i tillämpningen för prövningsmyndigheterna och därigenom ger en effektivare handläggning av ärenden
- ökar förutsägbarheten för fastighetsägare – vilket reningskrav behöver en anläggning på en viss plats uppnå
- slår fast reningskrav som är anpassade till risken för påverkan från avloppsanläggningen
- ökar säkerheten i att nya anläggningar också på sikt levererar den hälsooch miljönytta som förutsatts vid tillståndsgivningen
- anpassar kraven på avloppsanläggningarna till deras storlek och därmed vilken risk de bedöms medföra.

Förbundets synpunkter på författningsförslaget

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund ser mycket positivt på författningsförslaget och tror det generellt kommer att bli tydligare både fastighetsägare/verksamhetsutövare, bransch och tillsynsmyndighet vad som gäller för små avlopp. Vi lämnar följande synpunkter på förslaget.

Definitioner

För definitionen Avloppsanläggningar räknas det upp olika avloppstekniker. Vi saknar de olika filterteknikerna som finns, sk ”Grävattenfilter”.

Bilaga 3 Sammanställning av författningsförslagen

16 §	
Nuvarande lydelse enligt FMH	Föreslagen lydelse enligt FMH
Ledningarna för en avloppsanordning som avses i 13 § skall vara slutna, om inte den kommunala nämnden medger något annat.	En anläggning ska dimensioneras utifrån förväntad belastning. En anläggning som är avsedd för upp till 50 pe ska alltid dimensioneras för minst fem åretruntboende personer per hushåll, om det inte finns särskilda skäl mot det. Vid dimensioneringen ska variationer i belastningen beaktas. För en anläggning som är avsedd för 51- 200 pe eller där spillvattnet inte är hushållsliknande ska dimensioneringen bedömas i det enskilda fallet.

Förbundets synpunkter

Förbundet undrar varför en gräns har dragits vid 50 pe? Paragrafen kommer bli svår att tillämpa med en strikt gräns. På vilket sätt är det mer sannolikt att belastningen är mindre för 51 pe än för 50 pe? Risken är att sökande ansöker för en anläggning för mer än 50 pe och kan då göra anläggningen mindre än om de ansökte för 49 pe då de måste dimensionera för 5 pe per hushåll. Förbundet anser att även de anläggningar som är i spannet 51-200 pe ska dimensioneras för minst 5 åretruntboende personer per hushåll. Sedan ska tillsynsmyndigheten alltid göra en enskild bedömning i varje enskilt ärende vilket kan komma att innebära att myndigheten bedömer att just den anläggningen kan dimensioneras lägre än de 5 pe per hushåll som gäller generellt. Förbundet efterlyser en tydlig vägledning om hur vi ska beräkna belastningen för större anläggningar, 51-200 pe.

16 a §	
Nuvarande lydelse enligt FMH	Föreslagen lydelse enligt FMH
	En avloppsanläggning får inte medföra mer än obetydlig risk för smitta i dricksvatten för människor eller djur eller annan olägenhet för människors hälsa. Om det behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa kan prövningsmyndigheten vid prövning av en ny anläggning även ställa krav på minst 50 % förväntad reduktion av totalkväve.

Förbundets synpunkter

Förbundet anser att paragrafen behöver förtydligas. I förslaget står att ”En avloppsanläggning får inte medföra mer än obetydlig risk för smitta i dricksvatten”. Genom att skriva ..”mer än obetydlig risk..” skapas en otydlig gräns. När är risken mer än obetydlig är det när det kommer in lite smittsamma ämnen i vattnet som inte innebär någon risk? Det är då bättre att skriva att En avloppsanläggning får inte medföra risk för smitta i dricksvatten...

16 d §	
Nuvarande lydelse enligt FMH	Föreslagen lydelse enligt FMH
	En avloppsanläggnings förväntade reduktion av organiskt material, mätt som BOD7 eller BOD5, ska vara minst 90 %. Om endast BDT-avloppsvatten tillförs anläggningen gäller istället att den förväntade reduktionen av organiskt

	material, mätt som BOD7 eller BOD5, ska vara minst 80 %.
--	--

Förbundets synpunkter

I motiven till paragrafen (s 38) står att paragrafen inte ska tillämpas på mindre verksamheter. Här behöver HaV förtydliga i definitionerna vad en mindre verksamhet är. Ett mindre häststall, är det en mindre verksamhet och om det är en mindre verksamhet varför ska någon annan bedömning av BOD göras då? Som vi tolkar paragrafen tillsammans med motiven nu så gäller den endast privatpersoner.

Nya bestämmelser som ska föras in på lämpligt ställe

<p>X § Tillsynsbestämmelse, kontroll efter installation</p> <p>Tidigast 12 månader och senast 24 månader efter att en anläggning enligt 13 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd har tagits i drift ska den kontrolleras så att den fungerar i enlighet med drifts- och underhållsinstruktion. Om tillsynsmyndigheten har meddelat ett föreläggande om drift ska kontrollen även ske mot detta. Kontrollen ska utföras av ett kontrollorgan som är ackrediterat för uppgiften i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 om krav för ackreditering och marknads kontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93 och lagen (2011:791) om ackreditering och teknisk kontroll. Kontrollen ska dokumenteras. Av dokumentationen ska framgå om brister konstaterats vid kontrollen, vad de eventuella bristerna bestod i, samt vilka åtgärder som behöver vidtas eller har vidtagits för att avhjälpa eventuella brister. Verksamhetsutövaren ska lämna in dokumentation av kontrollen till tillsynsmyndigheten senast en månad efter utförd kontroll.</p>
--

Förbundets synpunkter

Paragrafen innebär att ett externt organ ska kontrollera inrättade anläggningar 12-24 månader efter att de har tagits i bruk. Att bygga upp denna nya bransch med företag som är ackrediterade att utföra denna kontroll tar tid. Förbundet undrar hur detta ska hanteras från att förordningen vunnit laga kraft till att dessa företag finns på plats. Vilken organisation ska hantera detta under den tiden? Här behöver det skrivas in några övergångsbestämmelser. Särskilt då en miljöstraffavgift ska knytas till paragrafen.

<p>Y § Tillsynsbestämmelse, kontinuerlig kontroll</p> <p>Anläggningar med utsläpp av toalettavloppsvatten ska kontinuerligt kontrolleras så att anläggningen fungerar som avsett och i enlighet med drifts och underhållsinstruktion samt eventuellt föreläggande om drift. Kontrollen ska utföras av ett kontrollorgan som är ackrediterat för uppgiften i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 om krav för ackreditering och marknads kontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93 och lagen (2011:791) om ackreditering och teknisk kontroll. Om kontrollorganet är typ C enligt ISO/IEC 17020, får service, underhåll och kontroll utföras av samma person. Kontrollen ska dokumenteras. Av dokumentationen ska framgå vad som har kontrollerats, om brister konstaterats vid kontrollen, vad de eventuella bristerna bestod i, samt vilka åtgärder som behöver vidtas eller har vidtagits för att avhjälpa eventuella brister. Verksamhetsutövaren ska lämna in dokumentation av kontrollen till tillsynsmyndigheten senast en månad efter utförd kontroll. För anläggningar som är dimensionerade för 1-50 personekvivalenter ska kontrollen utföras minst vart tionde år. För anläggningar som är dimensionerade för 51-200 personekvivalenter ska kontrollen utföras en gång per år med början tidigast 25 månader efter att anläggningen har tagits i drift. Om det finns särskilda skäl får annat tidsintervall för kontroll beslutas av tillsynsmyndigheten.</p>

Förbundets synpunkter

Förbundet tolkar paragrafen så att ett kontrollorgan ska vara av typen C för att få utföra service, underhåll och kontroll. Får även de organ som är typ A eller B utföra service, underhåll och kontroll? Om det är så behöver texten i paragrafen förtydligas.

Z § Utpekande av områden som är känsliga för utsläpp av toalettavloppsvatten

Länsstyrelsen/vattenmyndigheten/Kommunen ska i samråd med kommunen/länsstyrelsen och de kommuner med vilka man delar avrinningsområden peka ut de områden inom kommunen som bedöms vara känsliga för utsläpp av toalettavloppsvatten och där påverkan från små avlopp bedöms vara eller riskerar att bli betydande.

Förbundets synpunkter

Förbundet anser att det är viktigt att utpekandet av området beslutas av regional myndighet då dessa har en vidare blick över hel området i samråd med kommunerna. Vissa känsliga områden kan sträcka sig över flera kommuner.

Jens Möller
Förbundschef